

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27.10.2011, sp. zn. 29 Cdo 3013/2010, ECLI:CZ:NS:2011:29.CDO.3013.2010.1

Číslo: 46/2012

Právní věta: Nelze vyloučit, že soud může ve výjimečných případech založit důvod k zamítnutí žalobcova návrhu dle § 107a o. s. ř. (při jinak formálně doložených předpokladech pro to, aby takovému návrhu bylo vyhověno) prostřednictvím ustanovení § 2 o. s. ř. Takový postup by byl namísto např. tehdy, bylo-li by možno dovodit podle toho, co v řízení vyšlo najevo, že cílem návrhu na vydání rozhodnutí dle § 107a o. s. ř. je zneužití procesní úpravy za tím účelem, aby se možná pohledávka na náhradu nákladů řízení stala vůči neúspěšnému žalobci nedobytnou. Prostá obava, že případná pohledávka na náhradě nákladů řízení se v budoucnu stane nedobytnou, však k takovému kroku nepostačuje.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 27.10.2011

Spisová značka: 29 Cdo 3013/2010

Číslo rozhodnutí: 46

Číslo sešitu: 4

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Konkurs, Postoupení pohledávky, Právní nástupnictví

Předpisy: § 107 odst. 4 o. s. ř.

§ 107a o. s. ř.

§ 2 o. s. ř.

§ 239 odst. 1 písm. b) o. s. ř.

§ 524 obč. zák.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Rozsudkem ze dne 13. 3. 2009 uložil Okresní soud ve Svitavách prvnímu a třetímu žalovanému zaplatit žalobci částku 79 990,50 Kč s příslušenstvím tvořeným specifikovaným úrokem z prodlení, s tím, že plněním jednoho ze žalovaných zaniká v rozsahu tohoto plnění povinnost druhého z nich (bod I. výroku). V rozsahu, v němž se žalobce domáhal zaplacení téže částky i po druhém, čtvrtém, pátém a šestém z žalovaných, soud žalobu zamítl (bod II. výroku). Dále soud uložil prvnímu a třetímu žalovanému nahradit žalobci vyčíslené náklady řízení (bod III. výroku) a ve vztahu k druhému, čtvrtému a šestému žalovanému naopak uložil povinnost k náhradě vyčíslených nákladů řízení žalobci (body IV. až VI. výroku). Ohledně pátého žalovaného soud určil, že ten právo na náhradu nákladů řízení nemá (bod VII. výroku). A konečně soud uložil prvnímu a třetímu žalovanému zaplatit náklady řízení státu (bod VIII. výroku).

Proti rozsudku okresního soudu podali včasné odvolání první až třetí žalovaný i žalobce.

V průběhu odvolacího řízení pak K r a j s k ý s o u d v Hradci Králové – pobočka v Pardubicích k návrhu žalobce rozhodl usnesením ze dne 4. 5. 2010, že namísto dosavadního žalobce bude v řízení ve vztahu k druhému čtvrtému, pátému a šestému žalovanému pokračováno jako s novým žalobcem se společností A.

Odvolací soud poukázal na smlouvu o postoupení pohledávky ze dne 3. 5. 2010 (dále též jen „postupní smlouva“) a na to, že společnost A se svým vstupem do řízení na místo původního žalobce souhlasila. Na tomto základě měl za splněné podmínky pro vydání usnesení dle § 107a zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu.

K tomu, že první až třetí a šestý žalovaní nepovažovali za možné postoupení solidárně uplatněného nároku jen vůči některým solidárně zavázaným dlužníkům, poukázal odvolací soud na obsah rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 30. 4. 2008, sp. zn. [29 Odo 1162/2006](#) (jde o rozsudek uveřejněný pod číslem 21/2009 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek).

Proti usnesení odvolacího soudu podali dovolání čtvrtý a šestý žalovaní. V dovolání uplatňují dovolací důvod dle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř., jehož prostřednictvím lze odvolacímu soudu vytýkat, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci, požadující, aby Nejvyšší soud zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Oba dovolatelé pak shodně namítají, že postoupení pohledávky je pouze simulovaným právním úkonem, jehož cílem je snaha (původního žalobce) zprostit se povinnosti hradit náklady prohraného soudního řízení. Postoupení je tak v rozporu s obecnou zásadou, že nedochází ke zhoršení dlužníkovy postavení, nýbrž jen ke změně osoby věřitele. Dovolatelé uvádějí, že situace je o to vážnější, že povinnost náhrady nákladů řízení vznikla žalobci v řadě dalších sporů jím vedených proti stejným osobám u téhož soudu prvního stupně a odvolacího soudu a k postupování pohledávek tímto mechanismem na totožný subjekt dochází ve všech těchto případech.

Dovolatelé poukazují na to, že ačkoliv někteří žalovaní namítali uvedené skutečnosti již u jednání konaného 4. 5. 2010, odvolací soud nepřihlédl k neplatnosti smlouvy pro rozpor s dobrými mravy a nesprávně rozhodl napadeným usnesením.

N e j v y š š í s o u d dovolání zamítl.

Z o d ů v o d n ě n í :

Dovolání v této věci je – bez dalšího – přípustné podle ustanovení § 239 odst. 1 písm. b) o. s. ř. Podmínku formulovanou návěšním označeného ustanovení (aby napadené rozhodnutí mělo po právní stránce zásadní význam), má Nejvyšší soud za obsoletní z příčin popsanych v díle Drápal, L., Bureš, J. a kol.: Občanský soudní řád II. § 201 až 376. Komentář. 1. vydání. Praha, C. H. Beck, 2009, str. 1903-1904.

Vady řízení, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), nejsou dovoláním namítány a ze spisu se nepodávají, Nejvyšší soud se proto – v hranicích právních otázek vymezených dovoláním – zabýval tím, zda je dán dovolací důvod uplatněný dovolateli, tedy správností právního posouzení věci odvolacím soudem.

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Podle ustanovení § 107a o. s. ř., má-li žalobce za to, že po zahájení řízení nastala právní skutečnost, s níž právní předpisy spojují převod nebo přechod práva nebo povinnosti účastníka řízení, o něž v řízení jde, může dříve, než soud o věci rozhodne, navrhnout, aby nabyvatel práva nebo povinnosti vstoupil do řízení na místo dosavadního účastníka; to neplatí v případech uvedených v § 107 (odstavec 1). Soud návrhu usnesením vyhová, jestliže se prokáže, že po zahájení řízení nastala právní skutečnost uvedená v odstavci 1, a jestliže s tím souhlasí ten, kdo má vstoupit na místo žalobce; souhlas žalovaného nebo toho, kdo má vstoupit na jeho místo, se nevyžaduje. Právní účinky spojené s podáním žaloby zůstávají zachovány (odstavec 2). Ustanovení § 107 odst. 4 platí obdobně (odstavec 3).

Rozhodovací praxe soudů je ustálena v závěru, že předmětem řízení o návrhu ve smyslu § 107a o. s. ř. není posouzení, zda tvrzené právo (povinnost), jež mělo být převedeno nebo které mělo přejít na jiného, dosavadnímu účastníku svědčí (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 9. 2003, sp. zn. [29 Odo 708/2002](#), uveřejněné pod číslem 37/2004 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek /dále též jen „R 37/2004“/, na něž v daných souvislostech přílehlavě odkazuje i napadené usnesení). V R 37/2004 Nejvyšší soud rovněž vysvětlil, že právní skutečností, se kterou právní předpisy spojují převod nebo přechod práva nebo povinnosti účastníka řízení (§ 107a odst. 1 o. s. ř.), je i smlouva o postoupení pohledávky ve smyslu ustanovení § 524 a násl. zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku. Při zkoumání předpokladů pro vydání rozhodnutí o procesním nástupnictví ve smyslu ustanovení § 107a o. s. ř. proto také není namístě zkoumat platnost postupní smlouvy. Ostatně, k omezeným možnostem dlužníka napadat platnost smlouvy o postoupení pohledávky i v rovině hmotně právních vztahů srov. např. rozsudek velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 9. 12. 2009, sp. zn. [31 Cdo 1328/2007](#), uveřejněný pod číslem 61/2010 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek.

Právní posouzení věci odvolacím soudem je tudíž v dotčeném ohledu správné.

Možnost uložit tomu, kdo má vstoupit do řízení na místo žalobce jako jeho procesní nástupce postupem podle ustanovení § 107a o. s. ř., aby předtím složil ve stanovené lhůtě jistotu na náklady řízení, občanský soudní řád neupravuje, přičemž přiměřená aplikace ustanovení § 51 odst. 1 zákona č. 97/1967 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním, ve znění pozdějších předpisů, na tyto situace je možná jen v případě, že do řízení má takto vstoupit osoba s bydlištěm (sídlem) ve státě, který není členem Evropské unie (srov. k tomu usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 8. 2010, sp. zn. [29 Cdo 1088/2010](#), uveřejněné v časopise Soudní judikatura číslo 6, ročníku 2011, pod číslem 83).

Nelze vyloučit, že soud může ve výjimečných případech založit důvod k zamítnutí žalobcova návrhu dle § 107a o. s. ř. (při jinak formálně doložených předpokladech pro to, aby takovému návrhu bylo vyhověno) prostřednictvím ustanovení § 2 o. s. ř. (podle kterého v občanském soudním řízení soudy projednávají a rozhodují spory a jiné právní věci a provádějí výkon rozhodnutí, která nebyla splněna dobrovolně; dbají přitom, aby nedocházelo k porušování práv a právem chráněných zájmů fyzických a právnických osob a aby práv nebylo zneužíváno na úkor těchto osob).

Takový postup by byl namístě např. tehdy, jestliže podle toho, co v řízení vyšlo najevo, lze s jistotou prohlásit, že cílem návrhu na vydání rozhodnutí dle § 107a o. s. ř. je zneužití procesní úpravy za tím účelem, aby se možná pohledávka na náhradu nákladů řízení stala vůči neúspěšnému žalobci nedobytnou. Prostá obava, že případná pohledávka na náhradě nákladů řízení se v budoucnu stane nedobytnou, k takovému kroku nepostačuje (nejistota o poctivosti pohnutek, jež účastníka vedly k postoupení soudně vymáhané pohledávky, k tak zásadnímu odepření procesní ochrany vést nemůže). To platí tím více, že právní řád poskytuje subjektu poškozenému takovým postupem v případě, že nekalý účel postoupení vyjde najevo byť dodatečně, možnost žádat (a s vysokou mírou pravděpodobnosti i získat) náhradu újmy, jež mu takovým jednáním vznikla, po těch, kdož ji způsobili (srov. k tomu /třeba i ve vazbě na ustanovení § 525 odst. 2 obč. zák./ např. § 42 obč. zák.).

S přihlédnutím ke stavu dané věci lze na základě výše řečeného uzavřít, že odvolací soud nepochybil, jestliže návrhu dle § 107a o. s. ř. vyhověl.

Dovolatelům se tudíž prostřednictvím uplatněného dovolacího důvodu nepodařilo zpochybnit správnost napadeného usnesení; Nejvyšší soud proto, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.), jejich dovolání zamítl.